

Nutná obhajoba a obnova řízení

Je-li dán některý z důvodů nutné obhajoby podle § 36a odst. 2 písm. a) až d) tr. ř., musí mít obviněný obhájce již od počátku řízení o návrhu na povolení obnovy řízení, pokud se ho podle § 36b odst. 1 tr. ř. nevzdal. Provedení obnovovacího řízení bez splnění této podmínky je vadou odůvodňující zrušení rozhodnutí v něm vydaného.

Z rozhodování o návrhu na povolení obnovy řízení je podle § 30 odst. 2, 4 tr. ř. vyloučen i soudce, který v původním trestním řízení v téže věci rozhodoval před podáním obžaloby nebo návrhu na schválení dohody o vině a trestu o vazbě obviněného.

(Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 24. 8. 2023 sp.zn. 1 To 66/2023)

Vrchní soud v Olomouci zrušil z podnětu stížnosti obviněného A. O. usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 1. 6. 2023, č. j. 2 Nt 32/2023-11, a tomuto soudu uložil, aby o věci znovu jednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

1. Napadeným usnesením Krajský soud v Brně rozhodl v neveřejném zasedání dne 1. 6. 2023 pod č. j. 2 Nt 32/2023-11 tak, že podle § 283 písm. d) tr. ř. zamítl návrh odsouzeného A. O. na povolení obnovy řízení v trestní věci Krajského soudu v Brně sp. zn. 48 T 5/2018.

2. Proti tomuto usnesení podal stížnost odsouzený prostřednictvím ustanoveného obhájce Mgr. et Mgr. Tomáše Sedláčka, kterou tento odůvodnil tak, že 24. 1. 2023 podal odsouzený sám návrh na povolení obnovy řízení, v němž navrhoval provést důkazy výsledkem nevyslechnutých svědků, zejména jeho dcery A. O., a fyzioterapeutickým zařízením. Soud prvního stupně odmítl aplikovat zákonné ustanovení § 282 odst. 1 tr. ř. a nevyslechl navržené svědky, zmařil tak provedení důkazů, které by mohly vést k jinému rozhodnutí o vině a trestu. V podané stížnosti pak obsáhle zrekapituloval odůvodnění napadeného usnesení a dodal, že jestliže soudem prvního stupně nebyly řádně provedeny navržené důkazy, nebyly splněny podmínky pro rozhodnutí v neveřejném zasedání podle § 286 odst. 2 tr. ř. Navržené důkazy nejsou zcela totožné, jak byly učiněny v předchozích návrzích na povolení obnovy řízení. Odsouzený se rovněž neztotožňuje s názorem soudu prvního stupně, že soudce Mgr. Dušan Beránek není vyloučen z vykonávání úkonů trestního řízení podle § 30 odst. 4 tr. ř. V intencích rozhodnutí Nejvyššího soudu pod sp. zn. 7 Tdo 630/2005, 7 Tdo 1182/2006 a 8 Tdo 598/2012, která dospěla k závěru, že výčet rozhodnutí v ustanovení § 30 odst. 2 věta druhá tr. ř. učiněný soudcem v přípravném řízení, které bez dalšího zakládají důvod pro jeho vyloučení, je taxativní, avšak zároveň je třeba zkoumat, zda po podání obžaloby nemohly u tohoto soudce vzniknout pochybnosti o jeho nestrannosti, když o takový případ by mohlo jít zejména tehdy, pokud by si soudce činný v přípravném řízení učinil jen předběžný úsudek o tom, zda byl spáchán trestný čin a že ho spáchal odsouzený. O toto v případě rozhodování o vzetí do vazby vždy jde a pak přichází v úvahu důvod vyloučení podle § 30 odst. 1 tr. ř. pro jeho poměr k projednávané věci.

3. Závěrem odsouzený A. O. navrhl, aby Vrchní soud v Olomouci provedl důkazy výsledkem svědků,

kteře konkrétně jmenoval s tím, že iniciály navržených svědků jím budou stížnostnímu soudu sděleny písemně, jakož i přepisy záznamů telekomunikačního provozu z mobilního telefonu odsouzeného, a aby Vrchní soud v Olomouci napadené usnesení zrušil a sám rozhodl ve věci, nebo aby uložil soudu prvního stupně, aby o věci znovu jednal a rozhodl.

4. Vrchnímu soudu v Olomouci jako soudu stížnostnímu byla věc předložena k rozhodnutí podle § 146 odst. 2 písm. d) tr. ř. Přezkoumal proto podle § 147 odst. 1 tr. ř. správnost výroku napadeného usnesení, jakož i řízení předcházející jeho vydání. Úvodem uvádí, že stížnost podal odsouzený A. O. jako oprávněná osoba podle § 142 odst. 1 tr. ř. a ve lhůtě stanovené v § 143 odst. 1 tr. ř.

5. Podnětem k vydání napadeného usnesení se stal návrh odsouzeného A. O. na povolení obnovy řízení, doručený Krajskému soudu v Brně dne 25. 1. 2023. Od tohoto okamžiku byl u odsouzeného dán důvod nutné obhajoby uvedený v § 36a odst. 2 písm. a), b) tr. ř. Mělo mu být proto umožněno, aby si obhájce ve smyslu § 37 tr. ř. zvolil, k čemuž mu měla být stanovena přiměřená lhůta, a pokud by tak neučinil, měl mu být obhájce ve smyslu § 38 odst. 1 tr. ř. ustanoven. Řízení o návrhu na povolení obnovy totiž počíná právě podáním návrhu a důvody nutné obhajoby trvají po celou dobu tohoto řízení. Pokud bylo ve věci rozhodnuto v neveřejném zasedání 1. 6. 2023, a až poté byl ve stejný den odsouzenému obhájce ustanoven, nebyl tímto naplněn smysl nutné obhajoby, který spočívá mj. v tom, aby se již od podání návrhu mohl odsouzený s obhájcem radit, příp. doplňovat podaný návrh, ve vztahu k němu navrhopvat důkazy apod. Skutečnost, že soud prvního stupně o návrhu odsouzeného A. O. na povolení obnovy řízení podaném 25. 1. 2023 rozhodoval v neveřejném zasedání konaném 1. 6. 2023, aniž by měl odsouzený do té doby obhájce, přestože u něj byl od počátku tohoto řízení dán důvod nutné obhajoby, tak stížnostní soud považuje za závažnou vadu předchozího řízení mající za následek porušení práva odsouzeného na obhajobu. Už z důvodu nesprávného procesního postupu tak nemohlo napadené usnesení obstát.

6. Krajský soud v Brně rozhodl napadeným usnesením v neveřejném zasedání v senátě, jehož předsedou byl Mgr. Dušan Beránek, přičemž tento, jak vyplývá z bodu 20. odůvodnění napadeného usnesení, rozhodoval jako soudce Okresního soudu Brno-venkov v přípravném řízení o vzetí tehdy obviněného A. O. do vazby. Ustanovení § 30 tr. ř. stanoví, ve kterých případech je příslušný orgán činný v trestním řízení vyloučen z vykonávání jeho úkonů. Podle § 30 odst. 2 věta druhá tr. ř. je po podání obžaloby vyloučen z vykonávání úkonů trestního řízení soudce, který v projednávané věci v přípravném řízení mj. rozhodoval o vazbě osoby, na niž byla poté podána obžaloba. Podle § 30 odst. 4 tr. ř. je z rozhodování o návrhu na povolení obnovy řízení vyloučen soudce, který ve věci rozhodoval v původním řízení.

7. Soud prvního stupně se v bodě 20. napadeného usnesení zabýval otázkou, zda se na předsedu senátu nevztahuje některý z důvodů pro vyloučení z vykonávání úkonů trestního řízení. Dospěl sice k závěru, že tomu tak není, ovšem Vrchní soud v Olomouci se jako soud stížnostní s tímto závěrem neztotožnil. Ustanovení § 30 odst. 2 věta druhá tr. ř. bylo do tohoto právního předpisu zařazeno s účinností od 1. 1. 1992 a smyslem tohoto ustanovení bylo eliminovat rozhodování ve věci samé, tedy o vině a trestu, soudcem, který již dříve ve fázi řízení před podáním obžaloby činil takové úkony, u nichž musel učinit předběžný závěr o otázce viny ve vztahu k osobě obviněného, na něhož byla následně podána obžaloba. S účinností od 1. 1. 2022 pak bylo nově do trestního řádu zařazeno ustanovení § 30 odst. 4 tr. ř. ve znění, že z rozhodování o návrhu na povolení obnovy řízení je vyloučen soudce nebo přísedící, který ve věci rozhodoval v původním řízení. Smyslem tohoto zákonného ustanovení je posílení garance nestranného pohledu soudce (soudců) rozhodujícího o návrhu na povolení obnovy řízení v tom smyslu, aby o něm rozhodoval jiný soudce nežli ten, který rozhodoval v původním řízení a který tak není ovlivněn svým náhledem na dosud opatřené důkazy a z nich vyvozené skutkové závěry. Je tedy zřejmé, že zákonná ustanovení § 30 odst. 2 věta druhá a § 30

odst. 4 tr. ř. se do určité míry doplňují a prolínají, přičemž jejich smyslem je zajistit, aby se na rozhodování o návrhu odsouzeného na povolení obnovy řízení nepodílela osoba, která již v téže věci v původním řízení rozhodovala o natolik zásadních otázkách, jako je otázka viny a trestu, příp. vzetí obviněného do vazby.

8. Pokud tedy soud prvního stupně i s odkazem na usnesení Ústavního soudu pod sp. zn. IV. ÚS 388/2023 dospěl k závěru, že nepodkládá předsedu senátu Mgr. Dušana Beránka za vyloučeného z vykonávání úkonů trestního řízení ve věci podaného návrhu odsouzeného na povolení obnovy řízení, dospěl k závěru nesprávnému. Citované usnesení Ústavního soudu totiž dopadá na případ, kdy jeden ze soudců stížnostního senátu vrchního soudu rozhodoval po podání obžaloby o žádosti obviněného o propuštění z vazby. Jak v této věci Ústavní soud zdůraznil, nevěnoval se tak vůbec věci samé, ale toliko tomu, zda jsou u něj dány vazební důvody.

9. Aniž by vrchní soud mohl přezkoumat stížností napadené usnesení po věcné stránce, dospěl k závěru, že v řízení předcházejícím jeho vydání existují závažné vady procesního charakteru popsané výše. Z rozhodování o podaném návrhu odsouzeného A. O. na povolení obnovy řízení je vyloučen soudce Mgr. Dušan Beránek, který v původním řízení rozhodoval o vzetí tehdy obviněného do vazby, a rovněž tak nebyl naplněn smysl nutné obhajoby, když důvody, pro které odsouzený musel mít obhájce, byly u něj dány již od počátku řízení po podání návrhu dne 25. 1. 2023.

10. V novém řízení proto bude třeba, aby se na rozhodování o podaném návrhu neúčastnil soudce Mgr. Dušan Beránek a aby odsouzenému bylo umožněno využít všech práv spočívajících v kontaktu s ustanoveným obhájcem tak, aby byl naplněn smysl nutné obhajoby. Z těchto důvodů proto vrchní soud z podnětu podané stížnosti napadené usnesení zrušil a Krajskému soudu v Brně uložil, aby o věci znovu jednal a rozhodl.

Další články:

- [Oběť trestného činu](#)
- [Dohoda o vině a trestu](#)
- [Zajištění nároku poškozeného](#)
- [Práva obviněného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vydání příkazu k dodání do výkonu trestu](#)
- [Neoprávněná činnost pro cizí moc](#)
- [Kvalifikace skutku](#)
- [Odnětí věci rozhodujícímu soudci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhradní trest](#)
- [Výkon trestu](#)
- [Účinné vyšetřování \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)